

Phẩm 21: QUÁN VỀ THÀNH HOẠI
(Gồm 20 Kệ)

Hỏi: Hết thấy việc thế gian rõ ràng là tướng bại hoại. Thế nên có hoại?

Đáp:

Kệ 1:

*Lìa thành và cùng thành
Trong đó không có hoại
Lìa hoại và cùng hoại
Trong đó không có thành.*

Hoặc có thành hoặc không có thành đều không có hoại, hoặc có hoại hoặc không có hoại đều không có thành. Vì sao?

Kệ 2:

*Nếu như xa lìa thành
Thì làm sao có hoại
Như lìa sinh có chết
Việc ấy không có đúng.*

Kệ 3:

*Nếu thành, hoại cùng có
Thì sao có thành hoại
Như sinh tử thế gian
Cùng lúc đều không đúng.*

Kệ 4:

*Nếu như xa lìa hoại
Thì làm sao có thành
Vì vô thường chưa từng
Lúc nào rời khỏi pháp.*

Nếu lìa thành thì không có hoại. Vì sao? Vì nếu lìa thành mà có hoại, thì không nhân nơi thành mà có hoại, vậy hoại ấy không có nhân. Lại không có pháp thành mà có thể hoại. Vì thành là do các duyên hợp, hoại là do các duyên rã. Nếu lìa thành mà có hoại, vậy không thành thì cái gì hoại. Như không có bình thì không thể nói là bình vỡ. Thế nên lìa thành ắt không có hoại.

Nếu cho chung với thành có hoại, cũng không đúng. Vì sao? Vì hoại mà thành trước đã thành cá thể riêng, rồi sau mới hợp. Tuy khi hợp lại mà vẫn khác nhau. Nếu hoại mà không có pháp thành khác, thì hoại ấy không có nhân. Thế nên đi chung với thành cũng không có hoại.

Nếu không có hoại hoặc không có thành đi chung với hoại thì không có thành, là nếu không có hoại mà có thành, thì thành ấy là thường, thường thì không có tướng hoại, song thực tế chẳng thấy có pháp nào thường mà không có tướng hoại. Thế nên lìa hoại thì không có thành.

Nếu cho đi chung với hoại nên có thành, thì cũng không đúng. Vì thành và hoại trái nhau, làm sao cùng có mặt trong một lúc. Như người không thể cùng trong một lúc vừa có tóc vừa không có tóc, thành và hoại cũng như vậy. Thế nên đi chung với hoại có thành, việc ấy không đúng. Vì sao? Vì nếu cho các người A-tỳ-đàm phân biệt pháp, có nói trong tướng sinh thành thường có tướng diệt hoại. Việc ấy không đúng. Vì sao? Vì nếu trong tướng sinh thành thường có tướng diệt hoại, thì không thể có tướng trụ. Nhưng kỳ thật có tướng trụ. Thế nên nếu không có tướng diệt hoại, hoặc không đi chung với diệt hoại thì không thể có sinh thành.

Lại nữa,

Kệ 5:

*Thành hoại chung, không thành
Lìa nhau cũng không thành
Cả hai đều không thể
Làm sao mà thành được.*

Nếu thành và hoại chung nhau cũng không có thành, lìa nhau cũng không có thành. Nếu chung nhau thành, thì hai pháp trái nhau làm sao cùng có một lúc. Nếu lìa nhau thì không có nhân, cả hai đều không thành, làm sao có thành, nếu có thì nên nói.

Hỏi: Hiện có pháp ở tướng tận diệt, pháp ở tướng tận diệt ấy cũng nói là tận, cũng nói là bất tận, như thế thì có tướng thành, hoại?

Đáp:

Kệ 6:

*Tận diệt thì không thành
Không tận diệt không thành
Tận diệt thì không hoại
Không tận diệt không hoại.*

Các pháp trong cả ngày đêm, thường niệm niệm diệt tận, trôi qua như dòng nước không đứng yên, ấy gọi là tận. Việc ấy không thể chấp giữ, không thể nói, như ảo ảnh không có tánh quyết định, như vậy tướng diệt tận không có tánh quyết định, làm sao phân biệt được mà nói có thành. Thế nên nói tận cũng không thành. Thành không có, nên không

thể có hoại. Thế nên nói tận cũng không thể có hoại.

Lại niệm niệm sinh diệt tiếp nhau luôn, nên gọi là không tận. Pháp có tánh quyết định thường trú không dứt như vậy, làm sao phân biệt được mà nói là pháp ấy nay thành. Thế nên nói pháp không tận, cũng không có thành, vì thành không có, nên không có hoại. Thế nên pháp không tận, cũng không có hoại.

Suy tìm sự thật như vậy không thể có được, nên không có thành hoại.

Hỏi: Thôi hãy để lại việc thành hoại không nói chỉ cần có pháp, có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 7:

*Nếu lìa thành và hoại
Cũng không có pháp gì
Còn nếu xa lìa pháp
Cũng không có thành hoại.*

Lìa thành hoại thì không có pháp. Nếu pháp mà không có thành hoại, thì pháp ấy hoặc là không có hoặc là thường luôn, nhưng ở thế gian không có pháp gì thường luôn, nên ông nói lìa thành hoại có pháp, là không đúng.

Hỏi: Nếu lìa pháp mà chỉ có thành hoại thì có lỗi gì?

Đáp: Lìa pháp mà có thành hoại, cũng không đúng. Vì sao? Vì nếu lìa pháp thì cái gì thành hoại.

Lại nữa,

Kệ 8:

*Nếu tánh pháp rỗng không
Thì cái gì thành hoại
Nếu tánh không rỗng không
Cũng không có thành hoại.*

Nếu tánh các pháp là không mà không thì đâu có thành hoại. Nếu tánh các pháp chẳng không mà chẳng không thì quyết định có, cũng không thể có thành hoại.

Lại nữa,

Kệ 9:

*Nếu thành, hoại là một
Thì việc ấy không đúng
Thành hoại nếu khác nhau
Việc ấy cũng không đúng.*

Suy tìm thành hoại nhất thể không thể được. Vì sao? Vì tướng nó khác nhau, mỗi mỗi phân biệt rõ ràng. Lại thành hoại khác thể cũng không thể được. Vì sao? Vì không có riêng biệt và vì không có nguyên nhân.

Lại nữa,

Kệ 10:

*Nếu cho là mắt thấy
Mà có sinh có diệt
Thì đó là si vọng
Mà thấy có sinh diệt.*

Nếu cho do mắt thấy có sinh diệt thì tại sao dùng ngôn thuyết để phá? Hỏi vậy không đúng. Vì sao? Vì mắt thấy có sinh diệt đó là do ngu si điên đảo mà thấy. Các pháp tánh không, không có quyết định, như huyền như mộng, nhưng phạm phu do điên đảo đời trước chiêu cảm có ra con mắt ấy, đời nay lại do nhớ tưởng phân biệt nên nói mắt thấy có sinh diệt. Chứ trong Đệ nhất nghĩa (chân lý đệ nhất) không có sinh diệt. Việc này đã luận phá trong phẩm Ba tướng rồi.

Lại nữa,

Kệ 11:

*Từ pháp không sinh pháp
Cũng chẳng sinh phi pháp
Từ phi pháp chẳng sinh
Pháp cùng với phi pháp.*

“Từ pháp không sinh pháp” là, nếu pháp trước đi đến sinh pháp sau, hoặc pháp trước diệt mất pháp sau sinh, cả hai đều không đúng. Từ pháp sinh pháp, hoặc đi đến, hoặc diệt mất mà pháp sau sinh, là không có nhân, không có nhân thì rơi vào chấp đoạn thường.

Nếu nói pháp trước đi đến, nên gọi là từ pháp sinh pháp, thì không đúng. Vì pháp ấy đến rồi mà gọi là sinh, thế là pháp ấy thường luôn, lại pháp sinh rồi lại sinh, lại cũng là không có nguyên nhân mà sinh.

Nếu nói pháp trước đã diệt mất, nên gọi là từ pháp sinh pháp, (là không đúng), vì mất nguyên nhân tức là pháp sinh ra không có nguyên nhân. Thế nên từ pháp trước diệt mất cũng không sinh pháp sau.

“Từ pháp không sinh phi pháp” là, phi pháp là không có gì, pháp là có, làm sao từ có tướng sinh vô tướng, thế nên từ pháp không sinh phi pháp.

“Từ phi pháp không sinh pháp” là, phi pháp là không có gì, không có làm sao sinh có. Nếu từ không sinh có, thì không có nguyên nhân,

không có nguyên nhân là có lỗi lớn. Thế nên không từ phi pháp sinh pháp.

“Không từ phi pháp sinh phi pháp” là, phi pháp là không có gì, làm sao từ không có gì sinh không có, như sừng thỏ không sinh lông rùa. Thế nên không từ phi pháp sinh phi pháp.

Hỏi: Pháp và phi pháp phân biệt khác nhau, nên không sinh, chỉ có pháp có thể sinh pháp thì sao?

Đáp:

Kệ 12:

*Pháp không do tự sinh
Không từ cái khác sinh
Không từ tự, tha sinh
Làm sao mà có sinh.*

Vì pháp khi chưa sinh thì không có gì, lại vì chính tự nó không sinh, nên pháp không tự sinh pháp. Nếu pháp khi chưa sinh, thì không có cái khác không có cái khác nên không thể nói từ cái khác sinh. Lại pháp chưa sinh thì không có tự, không có tự nên cũng không có cái khác, cộng chung chính nó và cái khác cũng không sinh. Nếu cả ba cách đều không sinh, thì làm sao nói từ pháp có pháp sinh.

Lại nữa,

Kệ 13:

*Nếu có người chấp pháp
Tức rơi vào đoạn thường
Nên biết pháp bị chấp
Hoặc thường hoặc vô thường.*

Người chấp thọ pháp là người phân biệt cho đó là thiện là bất thiện, thường, vô thường v.v... người ấy chắc chắn rơi vào thường kiến, hoặc đoạn kiến. Vì sao? Vì pháp bị chấp thọ có hai: là thường hoặc vô thường. Cả hai đều không đúng. Vì sao? Nếu thường tức rơi vào bên thường, nếu vô thường tức rơi vào bên đoạn.

Hỏi:

Kệ 14:

*Có người chấp thọ pháp
Chẳng rơi vào đoạn thường
Vì nhân quả tiếp nối
Không đoạn cũng không thường.*

Có người tuy tín thọ, phân biệt nói các pháp mà không rơi vào chấp đoạn chấp thường, như kinh nói năm ấm vô thường, khổ, không,

vô ngã mà không rơi vào đoạn diệt. Trong kinh tuy có nói tội phước vô lượng kiếp số không mất, mà không phải chấp thường. Vì sao? Vì pháp ấy nhân quả thường sinh diệt tương tục qua lại không dứt. Vì sinh diệt nên chẳng thường, vì tương tục nên chẳng đoạn.

Đáp:

Kệ 15:

*Nếu nhân quả sinh diệt
Thì tương tục chẳng đoạn
Vì diệt lại chẳng sinh
Nên nhân liền đoạn diệt.*

Ông cho các pháp vì nhân quả tương tục nên chẳng đoạn chẳng thường. Nhưng nếu pháp diệt thì nó đã diệt rồi, không còn sinh lại nữa, thế là cái nhân đã đoạn diệt, nếu cái nhân đã đoạn diệt thì làm sao có tương tục, vì pháp diệt rồi thì không tương tục sinh.

Lại nữa,

Kệ 16:

*Pháp trụ nơi tự tánh
Thì không có có không
Niết-bàn diệt tương tục
Thì rơi vào đoạn kiến.*

Khi pháp quyết định ở trong tướng có của nó thì bấy giờ không có tướng không. Như bình quyết định ở trong tướng bình, thì bấy giờ không có tướng hoại mất. Tùy lúc có bình thì không có tướng hoại mất, lúc không có bình cũng không có tướng hoại mất. Vì sao? Vì không có bình thì không có gì để hoại. Vì nghĩa ấy nên tướng hoại diệt không thể có. Nhưng lia tướng hoại diệt cũng không có tướng sinh thành. Vì sao? Vì sinh và diệt nhân đối đãi nhau mà có. Lại có các cái lỗi chấp thường v.v... Thế nên không thể nơi một pháp mà có cả tướng có và tướng không.

Lại trước đây ông nói, vì nhân quả sinh diệt tương tục nên tuy tin thọ các pháp mà không rơi vào chấp đoạn chấp thường. Nói vậy không đúng. Vì sao? Vì ông nói nhân quả tương tục nên có ba hữu tương tục, diệt tương tục ấy gọi là Niết-bàn. Nếu như vậy thì khi nào đạt Niết-bàn là rơi vào đoạn diệt, vì diệt ba hữu tương tục.

Lại nữa,

Kệ 17:

*Nếu “sơ hữu” đã diệt
Thì không có “hậu hữu”*

*“Sơ hữu” nếu không diệt
Cũng không có “hậu hữu”.*

“Sơ hữu” là chỉ cho sinh mạng đời nay, “Hậu hữu” là chỉ cho sinh mạng đời vị lai. Nếu “Sơ hữu” diệt rồi, tiếp có “Hậu hữu”, tức là “Hậu hữu” ấy không có nguyên nhân, nên việc ấy không đúng. Thế nên không thể nói “Sơ hữu” diệt mất rồi, tiếp có “Hậu hữu”. Nếu “Sơ hữu” không diệt, cũng không thể có “Hậu hữu”. Vì nếu “Sơ hữu” chưa diệt mà có “Hậu hữu”, thế là trong một lúc có hai hữu, việc ấy không đúng. Thế nên “Sơ hữu” không diệt, thì không có “Hậu hữu”.

Hỏi: “Hậu hữu” không do “Sơ hữu” diệt mà sinh, chẳng do không diệt mà sinh, thì chỉ sinh ngay trong khi diệt?

Đáp:

Kệ 18:

*Nếu khi “Sơ hữu” diệt
Mà “Hậu hữu” sinh thì
Khi diệt là một hữu
Khi sinh là một hữu.*

Nếu ngay khi “Sơ hữu” diệt mà “Hậu hữu” sinh, tức là hai hữu có mặt cùng một lúc, một hữu trong khi diệt, một hữu trong khi sinh.

Hỏi: Khi diệt khi sinh đều có hai hữu là không đúng, nhưng hiện thấy sơ hữu diệt có hậu hữu sinh thì sao?

Đáp:

Kệ 19:

*Nếu nói sinh và diệt
Là cùng trong một lúc
Thì năm ấm này chết
Tức năm ấm này sinh.*

Nếu khi sinh khi diệt một lúc không có hai hữu, mà cho khi “Sơ hữu” diệt có “Hậu hữu” sinh, thế thì hiện nay có thể tùy thân năm ấm nào chết thì ngay nơi thân năm ấm đó đó sinh, chứ không thể nơi thân năm ấm khác sinh. Vì sao? Vì người chết tức là người sinh. Như vậy chết và sinh hai pháp trái nhau, không thể có mặt trong một lúc một chỗ. Thế nên trước ông nói khi sinh khi diệt, trong một lúc không có hai hữu, song hiện chỉ thấy khi “Sơ hữu” diệt có “Hậu hữu” sinh, nói như vậy không đúng.

Lại nữa,

Kệ 20:

Trong ba đời tìm hữu

*Tương tục không thể được Nếu trong ba đời
không Sao có hữu tương tục.*

Ba hữu là dục hữu, sắc hữu, vô sắc hữu (cõi Dục, cõi Sắc, cõi Vô sắc). Không có trí chân thật đối với vô tử sinh tử, nên thường có ba hữu tương tục. Nay ở trong ba đời suy tìm chín chắn không thấy có ba hữu. Nếu trong ba đời không có ba hữu, thì ở chỗ nào mà có ba hữu tương tục. Nên biết có ba hữu tương tục đều do nơi ngu si điên đảo mà có, chứ trong trí chân thật không có tướng đó.

***